

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJU KAŽDÚ SOBOTU NA SESTNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :
 Na celý rok --- 4 koruny -- hal.
 Na pol roka --- 2 " -- "
 Na štvrt roka --- 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník, kraj. vyslanec.
 Majiteľ a vydavateľ :
JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :
 Budapest, VIII. ker., József-körut 35.
 sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
 ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
 malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Anjel Pána zvestoval Panne Marii . . .

Odzvoniли bašikom.

Chudobný človek nemá lepšieho priateľa nad slúžneho a notára. Oba s tou najväčšou láskou, úctou a s tým najvremejším citom sú oproti nemu. Nikdy ho neprenasledujú, ale ako opravdoví otcovia zastanú, bránia ho a nedovolia aby krivdu alebo škodu trpel. Keď zapodievanie majú s ním, najvlúdnejšie a zdvorile hovoria k nemu. Vypočujú jeho ponosy. Potešia ho. Radu mu dajú. Spravedlivo zachodia s ním tak, že pre chudobného človeka najväčšia radosť je, keď so slúžnym, alebo s notárkom zapodievanie má. Keď dačo nevie, poučia ho. Potrebuje-li čo, spravia mu to s ochotnosťou. Nikdy ho neoškodia. Nikdy ho neutískajú. Nikdy mu neublížia. Najmä oproti ľudákovi sú priateľskí, spravodliví, a týchto *blížnych* tak milujú a návidia, ako to sám Boh žiada. Ľudáci jejích miláčkovia sú. Radi ich majú, a nepomstia sa na nich. Pred voľbami tak ich bránia žandarmi a vojskom, ako čoby najvzáctnejším pokladom boli. No, a po voľbe! Neni konca kraja priateľskej lásky jejich, Bože chráň oproti ľudákovi postaviť sa! To ani pán veľkomožný slúžny, ani urodzený pán notár neurobia. Ako by to ony dovolili, aby voľakto ľudáka prenasledoval, jemu hrozil sa a jeho žaloval? Bránia ho. Radšie ho vidia ako liberála, lebo tomuto nič neprehliadnu. Ľudáka ale si vážia. Ctia si jeho presvedčenie a zásady. Nikdy ho neodvádzajú od strany kresťanskej. Nikdy sa mu nevyhrážajú, že zle obstojí, jestli s ľudovou stranou držať bude. Nikdy ho nevábia a s násilím neženú k liberálom. Takéto voľačo nikdy by od nich nevystalo. To by im svedomie nedovolilo, aby oni ľudákov stíhali a s nimi násilensťva robili.

No, či to neni tak, bratia ľudáci?

Pravdu hovorím, a či sníva sa mi?

Povedzte!

Ale tak sa mi zdá, že vy na této reči hlavou krútíte, a hovoríte si v sebe:

Ten zbláznel, keď takéto táraniny píše. Kto by môhol z nás notárov a slúžnovcov vychvaľovať? Však práve tí sú naši najväčší nepriatelia! Nenávidia nás. Prenasledujú. Znevažujú. Bez mála všetci úrad svoj nesvedomite zastupujú. Neverne šafária. Z liberálcif nás chcú silou mocou. Opravdovým bičom sú na nás.

Pravdu máte priatelia! Tak je to u nás, že

slúžny najväčšiu moc má u seba. (Výnimka malá je medzi nimi.) Tomu nik nerozkazuje. Ten nikomu neni zodpovedný. Ten hoc čo môže robiť, nad sebou vrchnosti nemá. Jeho povinnosťou je slepo poslúchať liberálnu vládu, pre ňu ablegátov lífrovať a ľudákov prenasledovať. To je hlavné. Že úrad ako zastupuje a s chudobným ľudom ako zachádza, do toho nikto nič nemá. Ľud nesmie cítiť, nesmie myslieť, posudzovať a pravdu vyhľadávať. Ten nech len porcie platí a hlavu k zemi kloní. Nech je poslušným otrokom, ktorý nič nevidí a nečuje. Lebo však «hrapúň» nemá sa čo starať do krajinských záležitostí. To je pre pánov. A tí že čo robia, aj do toho sedliak nič nemá. On na tých ani len zrak nesmie podvihnúť. Takéto práva dali slúžnovcom Tisza a Bánffy. A z tejto bezhraničnej svevole aj notárom sa hodne ušlo, lebo aký bol slúžny, taký musel byť aj notár. Každý rozkaz slúžneho splniť musel tak, ako mu to on nariadil. S tými istými prostriedkami. Keď to nešlo po dobrotky, šlo s grobianstvom, s vyhrázaním a pomocou žandára. Že pri takýchto pomeroch spravodlivosť nikde nebola, na tom je nie sa čo čudovať. Len že všetka špina, a všetko sviňstvo v úkryte zostalo, lebo nik neopovážil sa veci této pretriasať. A keď aj, márne sa namáhal. Vysmiali ho. Keď ale hnusnej pamiatky Bánffy pomínul sa, so dňa na deň bolo počuť ponosy v snemovni — najmä ľudových ablegátov — na neverných, pomstivých a násilných stoličných úradníkov. Také veci vyšly na verejnosť, jaké poriadný človek nezvykol robiť, ale len taký, ktorý o svedomí, o ľudskosti a o zákone pochopu nemá. Krádeže, zfalšované protokole, zanedbané úradné práce, nesvedomité pokuty, nezákonnité ekzekúcie a porcie, ľahkomyselné šafárenie s obecným majetkom, najukrutnejšie zbojstvá a krivdy po celej krajine sa prevádzaly. Všade špina, bahná a hnojom preplnené maštale jak na mestskom tak i v stoličnom dome. Jak u slúžneho, tak aj u notára. Kaffka — ministrov vyslanec — z mesta do mesta, z jednej stolice do druhej chodí, a všade tú istú špinu, tých istých naničhodníkov a kmínov nachádza. V daktorých mestách všetkých musí úradu pozbaviť. Takéto smutné veci dejú sa od rokov. Človek zhrozí sa nad tým. Hruža a hnev ho dojme.

Áno, 35-ročné liberálne panovanie tak ďaleko priviedlo krajinu, že všetko ztratila, čo mala.

Liberalizmus nič dobrého, nič užitočného a vznešeného nevie preukázať jedine: porcie dvíhať a národ do záhuby hnať. Kotúlame sa do prepasti, ktorá nás prehltnie . . . Ale tak sa mi zdá, že do voľačoho oprelo koleso a voz zastal . . . Áno, to je skala v podobe ľudovej strany. Tá ho hatí a zdržiava. Len pritiahnuť hamovník čím tuhšie! Nech postojí, nech zhynie liberalizmus! Statočný človek nech ho neoplakáva! Len národ kresťanský nech žije pokojne a blažene! . . . Ale aj inú prekážku vidno v ceste šialeného liberalizmu. To nové nariadenie pre slúžnvcov a notárov. No, chvála Bohu, že nastane čas, keď týmto bašikom rohy oblámu. Už aj jejích mädivé časy pominú sa. Bude koniec bezhraničnej moci jejích. Pospolitý ľud nebude viac vidieť v nich nepriateľov a tyranov svojích.

Od nového roku veľká zmena sa stane v stoliciah, ak isté, prísne rozkazy patriční úradníci zadržia. (Ťažko je zdiveného koňa do práce prinútiť.) *Minister pod pokutou nariadil, aby slúžnovci a notári ľudský a vládne zachádzali s tými, s ktorými zapodievanie majú.*

Do včulku to ináč bolo. S grobianstvom a s pokutami ukazovali moc svoju chudobnému ľudu, tak, že ten ponížoval sa pred nimi a triasol od strachu.

Každý slúžny povinný bude mesačne okres pochodiť. Každú obec osobite. O návšteve rychtára upovedomí. Ten to vyubnováť dá. *Každý občan právo bude mať pred slúžneho predísť, žalobu svoju predniesť a radu žiadať. Slúžny hneď musí — a ústne — záležitosti této vybaviť, a do svojej zápisnice si naznačiť.*

Dovčulku aj k najmenšej žalobe hárky papieru potrebujú, a vlečú to za mesiace. Na budúce, súrne záležitosti za dva dni, jednoduché ale behom 8 dní musia vybaviť. A to viac ústno ako pisobne. Ani ponížovať, ani klanáť nebudú sa viac stránky slúžnemu, to minister zakazuje.

Rozkaz ministrov nariadí, že *notári, ktoré úradné spisy zadarmo budú povinní stránkam vystaviť. Určí cenu tej pobočnej práce, ktorú pre stránku konať budú.* Každú takúto záležitosť notár naznačí a za mzdu kvittanciu dá. *O radu hoc kedy môžu sa k nemu obrátiť, povinní je pekným slovom a zadarmo ju dať. Priestupníkov, ktorí oproti ministrovmu nariadeniu sa previnia, žalovať možno u vyššej vrchnosti.* S týmto občania veľké

právo dostanú. Chvalitebno je aj to nariadenie, že pri žalobách na to treba bedliť, aby stránky priateľský sa pokonali.

Uznáme, že rozkazy této dľa našej vôle sú. Vítame ich. Veru je čas tým svevolným pánom na prsty klepnúť, a korbáčom plesnúť na nich. Nech je koniec svevole jejích. Len že, každý rozkaz len vtedy má dobrý účinok, jestli ho prísne prevedú. To čakáme od ministra.

Ondrej Hladký.

POLITICKÉ CHÝRY.

Volebné pohyby v púchovsko-illavskom okrese.

Práve predvečer dňa volebného zakončujeme toto číslo «Kresťana», a tak nemôžeme ešte istotu písať o výsledku bojov našich volebných.

Predznaky máme ale také, že smieme sa vopred tešiť nášmu veľmi pravdepodobnému víťazstvu. Vládne noviny slovenské veľmi lamentujú a zlostia sa na naše články, pomenujúc ich lžou. Že prečo lžou, na to odpovedať zabudly. Namiesto toho vyhľadávajú akési «otlaky» na našom Kresťanovi — z čoho poznať, že by mali mať kus povolania k šusterčine abo k striháčstvu, keď majú také gústo na otlaky. Jeden «Hlaváň» poslal im aj dopis z Illavy, v ktorom ponosuje sa, že ľudáci sú v okrese tak strašno zfanatizovaní, že by i zubami rozsekali liberálov, a to že preto, že «Kresťan už dávno sľuboval všetkým ľudákom kráľovstvo nebeské.»

Že sú ľudáci zfanatizovaní, to by nebol konečne ani žiaden zázrak. Veď také opovážlivé a očividomé nepravdy písať o trenčianskych liberáloch a židoch, ako to pisali «Slov. Nov.» — ako že n. pr. len liberáli a židia sú ochrancami slobody a práv občianskych; také hlúpe žartovanie skutočne musí až do krve pobúriť každého čestného človeka, keď vidí, čo všetko stvárali a stvárajú trenčianski liberáli proti úbohým ľudákom. Že by ale «Kresťan» bol kedysi sľuboval «kráľovstvo nebeské všetkým ľudákom» — nuž na to povieme len tolko: jaká sviňa, taký kvik, jaký Hlaváň, taká reč. Z kráľovstva nebeského posmechy si robíť, to ovšem svedčí Hlaváňom — liberálom — ale nábožný človek musí sa nad takým liberálnym hlaváňstvom iba pohoršiť. Mohli by sme vyzvať toho Hlaváňa, aby udal, kedy, v ktorom čísle sľuboval «Kresťan» kráľovstvo nebeské — ale to by sme sa nadarmo unúvali. Hlaváň by ostal len Hlaváňom; nevedel by dať odpovede, a my museli by sme o ňom povedať, že je cigáň. — My očakávame kráľovstvo nebeské len

od samého Pána Ježiša Krista, ktorý nie na darmo povedal: «Kto neposlúcha cirkev, nech ja ako pohan a hriešnik verejný.» A ďalej: «Kto vami (cirkvou) opovrhne, ten mnou opovrhne. Poriadny kresťan radšej poslúcha Pána Krista ak liberálov; a tak ani nemôže sa blázniv žiaden kresťan za ten liberálny sobáš civilný, ktorý v mene cirkve všetci uhorskí biskupi v spoločnom liste zatracovali a vo všetkých kostoloch verejne to aj vyhlásif dali.

Oduševnenosť ľudových voličov.

Teraz už patrne dokazuje sa, že krotký ale nábožný ľud náš vie zahanbiť aj to najhrdejšie obyvateľstvo bohatých krajov. Kde ide o zásady kresťanské, tam prestáva byť ľud ten bojzlivým. Liberáli darmo rákali na chudobu a bojzlivosť našich púchovsko-illavských voličov, oni nedajú sa sklátiť a napriek všetkým namáhaniam liberálov vytrvajú si verne pri strane svojej kresťansko-ľudovej, hotoví súc preniesť akékoľvek obeť za ňu. Radosť je čítať, jak nadšene vítajú naše ľudové obce rad-radom nášho kandidáta baróna Ivora Kaasa. Náš znamenitý rečník, pán ablegát Zmeškal dokazuje i tu, že zná premlúviť múdre, do srdca k srdcu ako málo kto. Ešte i sami židia prisviedčajú jeho rečiam a uznávajú zásluhy veľkých prác strany ľudovej. V Illave taký dôjem pôsobil svojou zápalistou rečou pán Zmeškal, že ešte v ten deň vtiahli viacerí voličia zástavy liberálne. Veľmi horlive účinkujú za stranu ľudovú aj velební páni duchovní, a to bez výnimky. V celom okrese všade len zástavy baróna Kaasa vídať; ba v Lédeci a v Hloží vôbec ani len nieto zástavy liberálnej.

Ako budú hlasovať evanjelíci?

O bratoch evanjelických púchovskej doliny nevedno, na ktorú stranu budú hlasovať. Nuž jestli im ľudová strana nezodpovie, to by sme im konečne nemohli vytýkať, len na to bude zvedavý každý kresťan, či katolík, či evanjelík: že teda čo by sa im mohlo páčiť zo zásad liberálov? Civilné matriky a sobáše? Štátne školy? Istý, veľmi vplivný svetský pán, evanjelík, bol raz osvedčil, že viera evanjelikov tiež zatracuje civilné manželstvo, matriky, beznáboženskost a štátne školy beznáboženské. I to uznal, že ľudová strana nikdy nepostavila sa proti evanjelikom, ba že počestné boje strany našej za práva, osvetu a hmotné záujmy ľudu aj evanjelikom boly veľmi prospešné. Sám že je toho náhľadu, že evanjelíci nikdy nemali by podporovať liberálov proti ľudákovi. Že nemali by to robiť ani z taktiky, ani z iných ohľadov, bo to zdá sa byť nedôslednosťou, keď podporujú práve to, čo dľa učenia viery ich je zkazonosné, ako na pr. civilný sobáš, beznáboženskost atď. — Aj my sme toho náhľadu, že jestli volaktorá liberálna ustanovizeň protiví sa tak viere katolickej ako aj viere evanjelickej: nuž v takomto páde žiaden katolík nebude hlasovať proti svojmu náboženskému presvedčeniu len snáď z neodôvodneného odporu oproti evanjelikom. A naopak ani evanjelík nebude hlasovať proti viere svojej len zo samej vzdorovitosti oproti

svojim bratom katolíckym. Pri doterajších voľbách zkusili sme, že ľudovi voličia všetci hlasovali na ľudáka z presvedčenia, a hlasovali všetci naň či už on bol katolík, či evanjelík. Veľmi žefateľné by bolo, aby ani púchovskí voličia netrhali sa na dvojce, keď raz majú spoločné zásady a stejné stanovisko voči liberálnym beznáboženským ustanoveniam.

Namáhanie liberálov.

Liberáli sú veľmi prestrašení nad oduševnenosťou ľudovcov. Sipeky, kandidát liberálny je bohatý, nuž korteši jeho div sa nepotrhnajú, aby len dostali medzi svojich židov a pisárov aj niekoľko huňkárov. Hlavným kortešom Sipekyho je Haydin, ablegát liberálny. O ňom vieme tolko, že je pôvodu českého, a ako ablegát pokladá si za povinnosť brániť Maďarov v stolici trenčianskej proti Slovákom, ktorí vraj ohrožujú trenčianskych Maďarov. V kortešskej reči svojej povedanej v Illave napádal medzi iným pána dekana Chocholusa a kňazov vôbec, taktiež pána ablegáta Zmeškala.

Druhého korteša došikovali si liberáli z Teplej v osobe notára a matrikára Antala Ferényiho. Tento panák rečnil nie za liberálnu stranu, ale pustil sa do kňazov, že vraj nevedeli tak dobre viesť matriky ako terajší pisári vedú civilné matriky, že kňazi starajú sa len o brucho atď. Táral do sveta, že kňazi veselo rozsobášovali za vrece zlata, a spomínal aj veci také, ktoré na papier položiť nenie hodno. Pri tejto reči krome židov a pánov boli aj niektorí kresťanskí sedliaci prítomní, i nevedeli sa zdržať poznámok, s ktorými dali výraz svojmu oprávnenému pohoršeniu. Je divné ozaj, že tí liberáli nechcejú si všímať a šetriť náboženskosti ľudu nášho! To je nie priateľ ľudu, kto šimfuje na vyučovateľov viery a sluhov Božích. S tým sa liberáli ľudu nezalichotíte! Ľud síce i sám zašomre aj na toho duchovného kedy-tedy; ale úctu oproti duchovným osobám a viere vždy zachová a veľmi správne vie posúdiť sebe, že *človek, ktorý nenávidí kňazov, tak ten nenávidí tiež aj vieru tu, ktorú kňazstvo ohlasuje.*

Výhľady na bánfyckú voľbu.

Už aj tie divoké kortešačky liberálov poukazujú na to, že môžeme očakávať v Púchove voľbu na spôsob časov bánfických. Nemastné táraniny Ferényiho, v ktorých obsahuje sa zrejme búrenie proti triedam, tiež oprávňujú mienku našu o voľbe. Predseda voľby, Karol Petráš vyznačil sa už ako predseda voľby vo Varíne a z bánfyhusárskej česti zložil už tam peknú zkúšku. I pri tejto voľbe zavádza čudné poriadky, len keby sa ho mal kto naľakáť. Už prezeral v Púchove voľbište a osvedčil, že do miestnosti volebnej nepripustí žiadneho ablegáta ani so žiadnym na šable nepôjde. Oznamenie dôverníkov žiada už na 3. decembra. Kordon dá postaviť len pred miestnosť volebnú, tak, že stránky môžu slobodne sa stykať. Pri takomto poriadku, jestli povlečie sa voľba do ďalekej noci, nuž dalo by sa potom v noci dobre jarmočiť s voličmi.

No my dôverujeme v milosti Božej a vo vernosti našich ľudových voličov, že všetky úsilia nastrašených liberálov ostanú marné. Keď trpeť sa musí, tedy budú vedieť i trpeť voličia ti, ktorí tak dávno túžili po tom, aby konečne striasli sa liberalizmu. A páni liberáli budú musieť so zúfalou myslou hľadať na padnutú prvú v Trenčiansku baštu židovsko-liberálnu, a očakávať podobný osud aj ostatných okresov trenčianskych.

Ešte jedna voľba.

V tápéskom okrese, kde má byť tiež nová voľba na ablegáta, najnovšie zorganizovali sa aj ľudoví voličia. V najľudnatejšej obci Dorozsme máme temer samých ľudákov. V obci tejto vydržovali teraz ľudovú poradu, na ktorej zastupiteľom našej strany bol dr. Pavel Kovács, ablegát ľudovej strany. Na tejto porade s veľkou oduševnenosťou kandidovali prítomní ľudoví voličia za kandidáta pána Jozefa Lillin, pravotára. — V okrese tápéskom vystupovali dvaja kandidáti, a síce: so strany vládnej Gedeon Rohonczy a s Koššuthovskej strany Belo Kelemen. — Sotva dozvedeli sa Koššuthisti o vystupovaní aj strany našej v okrese tápéskom, to hneď začali zúriť v novinách svojich proti nám, že čo vraj hľadáme v tom dolnozemskej okrese? Tito páni boli navyknutí pod Tiszom a pod Bánffym k tomu, že v istých okresoch majú len oni vyhradené právo na vystupovanie za ablegátov a síce za pomoci vlády samej. Oni dobre vedeli, že neúprimné vlády vždy potrebovaly ich ako strašiakov proti Viedni, a preto ľahko bolo im víťaziť, keďže vláda aj sama ich podporovala. Preto sa teraz tak zlostia.

Zmätky na vládnej strane.

Koššuthova strana strojila sa prekaziť pojednávanie o indennite preto, že vláda nedopustila odhlasovať také uzavretie, dľa ktorého bola by urazená poslancová imunita s tým, že vojenská vrchnosť postavila pod vyšetrovanie ablegáta Nessyho pre demonštrovanie proti hymne Gotterhalte. (Pozn.: Indennitou menujeme to, keď snemovňa dovolí vláde, aby i bez vybaveného prelimináru (rozpočtu) mohla šafáriť s krajinskými peniazmi v roku budúcom. — Imunita ale poslancová označuje to výhradné právo poslancov, že ablegáta nesmie žiadna vrchnosť citovať pred súd prv, kým nepožiadá o dovoľenie toho snemovňu, a kým táto neprivolí na to patričnej vrchnosti).

Minister domobrany barón Fejérváry, aby utišil Koššuthistov, osvedčil na sneme, že pokračovanie vrchnosti vojenskej proti Nessimu odvolá a zastaví, ale to činí vraj len zo zdvorilosti oproti snemovni, a že prekračuje vlastne s tým hranice svojho práva.

Na túto výpoveď veľmi rozsršili sa Koššuthisti. Ba aj sám predseda snemovne ponáhlal sa ináč vysvetľovať slová ministrove, a prizvukoval, že minister nemienil to tak, ako to vysvetľujú. Je vraj predsa jasné, že každá verejná vrchnosť bez výnimky musí rešpektovať uzavretia snemovne.

Takéto opravenie sa zase barónovi Fejérvárymu ne-

páčilo i bežal hneď do Viedne ku kráľovi, že sa podakuje, alebo žiada zedostučinenie. Apponyi však pridržal sa svojho a tak musel ministerpredseda Széll vyjednávať medzi nimi a Koššuthistami, a tuším aj podarilo sa mu ukrotiť Koššuthistov. Že sa akú cenu? To snáď ukáže sa pri budúcich voľbách, keď bude boj medzi liberálmi a Koššuthistami.

Najnovšie zprávy o púchovskej voľbe.

S radosťou sdelujeme milým čitateľom, že dľa posledných správ našich ľudová strana má rozhodnú väčšinu v púchovskom okrese. Po rečiach pánov ablegátov Zmeškala a Trubínyho osvedčili zčiasťky aj bratia evanjelici, že hlasovali budú na ľudového kandidáta. Pri voľbe budú prítomní z našich ablegátov: Zmeškal, Trubinyi, Ernszt, Szülló, gróf Ján Zichy ml., gróf Aladár Zichy, Abaffy, Buzáth, Förster, Jankovich, Wilczek a Zboray.

Löfflerovské hlupstvá len pomohly strane našej, lebo nám sdeľujú, že následkom práve toho rozhadzovania sa Löfflera a krčmára-žida teraz všetci voličia na Skale pridali sa k strane ľudovej. Výsledok voľby od toho závisí, ako budú etíť si páni liberáli zákon. Kumšty majú síce už nastrojené. Nedajú vraj nikomu paspartou (priechný listok), čo tolko znamená, že nikto iný nebude smieť prechádzať k voličom iba «osoby miestnych úradov» k vôli vraj verejnej bezpečnosti (poriadku). Nuž a keď sa voľba pretiahne do ďalekej noci, a keď také «úradné osoby» budú môcť slediť dľa ľubovôle: vtedy je už zabezpečená možnosť, aby si mohli liberáli nakradnúť voličov z tábora nášho. Či sa im to ale podari, je otázka, lebo veď aj naši ablegáti a prívrženci majú oči a rozum, aby vedeli dolapíť nočných podkušiteľov.

Prosba.

Prestavanie a zariadenie dvoch škôl v sídelnom dome školských bratov pôsobí najväčšiu a najľahšiu starosť mojích chudobných veriáčich. Dobre vediac, s jak veľkou radosťou prijali čitateľa velacteného katolíckeho obecnstva tú zvesť, že sídelné miesto uhorských školských bratov sem bolo osadané, z ktorého pre katolíckeho školy našej drahej vlasti statní učitelia budú rozposielaní toto povedomie dá mne úfať, že velactené katolíckeho obecnstvo v uskutočnení tohto plánu, menovite v prestavovaní a zariadení tých hore pomenovaných škôl svojimi láskavými milodarmi bude mňa napomáhať. Preto nahlbšou úctou spojenou prosbou obraciam sa na velactené katolíckeho obecnstvo čitateľov, aby boli tak láskaví svojimi milodarmi prispieť k prevedeniu tohto šľachetného cieľu. Aj tú najmenšiu obeť s povďačnosťou prijímam. Prijatie milodarov v novinách budem kvitovať. Milodary prosím zasielať na meno nižepodpísaného. *Ján Boll, farár.*

Poľnohospodárske museum, ktoré nachodí sa v Budapešti na kerepeši-út č. 72., odporúčame obecnstvu k návšteve, keď pri dajakej príležitosti pride do Budapešti. Tu sú vystavené rôzne plodiny a náradie hospodárske a neplatí sa žiadne vstupné.

Rozhovor dvoch liberálov v Chtelnici pod jatkami.

— No susedko, dobre ze sme sa len sišli, aspoň sa niečo porozprávame. — Takto oslovil Jozef Nedolej svojho suseda.

Nedolej: Ale susedko, však sú tí liberáli len čudní. Len si pomyslíte, keď bolo pred voľbou slúbili mi, že dostanem dreva, sena, slamy a Boh vie čo mi boli ešte nasľubovali, len aby som s nimi bol. Ej susedko, môžete mi veriť, keby mi to boli všetko dali, čo mi slúbili — bolo by toho hodne. Ale čo je pravda, je pravda. Ja som sa tak hanbil, keď nás tí židia vláčili ako takých baranov. No, a už bude zanedlho chvála Bohu rok tomu, a ja som ešte nedostal zhola nič! Ale ani nemám nádeje, že by som volačo dostal. Moja žena mi vždy pri hlave vrčí, že kedy to už dostanem, že som statočnosť svoju predal, a nič som nedostal. Aj teraz mi to opakovala! A preto sa radšej vždy ztratím od nej, keď viem, že mi bude zas dohovárať a vrčať za ušima. A teraz sa vám aspoň vyžalujem.

Lakomec: No susedko, ja som síce dostal jedon kepeň, ktorý snáď nikdy nezoderiem, preto, že vždy príde mi to na myseľ, že i ten kepeň musí byť prekliaty. Ale poviem vám, čo sa mi raz pridalo, keď som sa doňho obliekol: Tak prosím Vás pekne, toľko som hanby podstúpil musel, že deti, ktoré boli z celej obce, hrnuli sa za mnou ako na Blažeja s Gajdošom. Jedon kričí: «To mu židia kúpili na voľbu, však to náš tatko povedali!» Druhý kričí: «Naša mamka povedali, že na druhú voľbu kúpa mu aj galhoty!» Mňa išlo od jedu poraziť, a zkrýť nemal som sa kde. Tu zas keď prišiel som domov, žaloval som sa žene, že čo robili so mnou deti. Žena mi na to povie: «Čo si si zaslúžil, to máš!» — Tak prosím vás, nemal som čo robiť, zlosť ma čím viac brala, len som chytil ten premilý kepeň a prásk s ním do kúta, kde budeš spočívať až do budúcej voľby. Na budúcu voľbu si ho ale zas oblečiem, a potom sa poďívam, kto ma bude mať za posmech! Však pôjdú aj ľudáci s nami.

Nedolej: No, susedko, teda sme už neni jednej mysli. Ja veru viacej nepôjdem s tými liberálmi, lebo ma statočne oklamali. Ja sa len budem hľadať dostať k tým ľudákom že by som sa môhol s nimi spriatelíť. Lebo však dovolené

mi je údom čítacieho kruhu byť a aj doňho vstúpiť; ale ja sa predsa len hanbím, lebo v tom kruhu nenie ani jedného liberála. — V tom sa dotiahla akási shrbená postava k besedujúcim. No ja som už chvála Bohu videl všeliakých ľudí — ale nech som huncút — takej opice som ešte nevidel ako to bola. Nosisko mal veľké a červené, ako také ceckové prasa. Čudák ten oslovil tých dvoch takto:

Nū, počúvam Vás, jako sa vyprávate a preto namieril som ku Vám. Vy Nedolej, vy si sťažujete, že ste nedostali to, čo ste mali slúbené ešte pred voľbou. Nuž a čo vy myslíte, že to ide len tak u tých pánov! Čakajte do druhej voľby a potom dostanete. Tiež spomínate o čítacom kruhu. Čo je to aký kruh? Snáď veru sedliakovi potrebné je čítať noviny, alebo tam najde snáď pre seba nový vzdelaný pluh a svoje cepy, ktoré si má opatrovať a s nimi vždy neunavne silou-mocou pracovať mlátiť?! — Židák pokračoval ešte ďalej, o našich kňazoch, že ako sa vraj teraz do všetkého miešajú. Kedy ste vraj počuli, aby sa náš rabín do volačoho miešal, kdežto vaší kňazi zakladajú jednostajne kresťanské spolky, tam zas úverkové spolky, na trefom mieste potravné spolky. A to môžete vedieť, že je to povolanie len nás židov, druhému sa do toho netreba miešať. Však ste snáď počuli, jaký ortiel vyniesli nad spolkami v Šoprone? — Tu pristúpil k nim Janko Tichý a oslovil ich: Priatelia, ja vás počúvam už dávno a nemôžem sa zdržať, aby som na reč tohoto pána židáka nepovedal niečo.

Jako som počul, že sedliakovi neni treba čítať. Hm, hm! Veď to je stará čapica, že len práve za ten čas vám je všetkým židákovi dobre, zakiaľ ľud nezvikne dobré spisy a našské noviny čítať. Lebo vy za ten čas vzdeláte sa a potom robíte s tým zaostalým národom čo len možné chcete. Ďalej spomínal pán žid, že sa kňazi miešajú do takých vecí, do ktorých by sa ani nemali miešať. Nuž a u koho má ten sprostý roľník hľadať svoju útechu, alebo kto sa zaňho zaujme, keď nie kňaz? Že sa váš rabín nemieša do ničoho, to je iné, lebo vy ste ľudia učení, a k tomu aby vám ešte váš rabín naučenie mal dávať? No potom už ktorý čert by s vami čo zvedol? I tak je už s vami nie na vydržanie! Že to ale nenie nás kresťanov povolanie šenkáriť a sklepariť, alebo lepšie povedané: sialiť, to je tiež

pravda, lebo mi to tak nevieme. Lež potravný spolok sprevádzať, to áno. Preto sa vy židkovia nemáte čo hnevať, keď sa my bránime — lebo sa musíme — keď sa o nás druhý nikto nestará, totiž ponechaní sme sami na seba.

Hja, milí židko, keď sa vy rozumiete dobre gšefty sprevádzať, bola by jasná strela, aby ste sa vy nerozumeli aj krumpke okopávať. Vy ale Nedolej aj vy Lakomec dojdite do nášho kruhu, kde budete o krátky čas poriadni ľudia; my tešiť sa len budeme, keď vás na pravú čisto-kresťanskú cestu privedieme.

Nato podali si všetci traja ruky, a tí dvaja prisľúbili že prídu. — Žid ale ešte s väčším nosom odpálil. Počúval:

Gabriel Mikuš.

B E S E D N I C A.

Zarmútený nemocný.

Leží človek zarmútený,
i od všetkých opustený,
svet ho nechá bez pomoci,
zúfa chudák vo dne v noci.

Rany, bóle ho sužujú,
aj ľudia ho potupujú,
že je chorý, že vždy leží —
tak mu smutne ten čas beží.

Krátku chvíľu dlhou činí,
hľadá zdravie — i príčiny:
kde som zdraví ja utratil
jako bych ho prinavrátil?

Keď vidí ľud podskakovať
smiechy robí i tancovať,
«pomysli si: mocný Bože,
kto-že mne už ráz pomôže!?»

Keď je svet tak rozpustený,
ja som taký umučtený,
zišlo by sa mne to zdraví
tých, čo kazia dobré mravy.

Vedel by som ho šanovať
všetkých hriechov sa varovať.
Pomáhaj mi Kriste Pane!
Daj mne stále vždycky zdravie!

Ján Vdorka.

Na území Kazárov.

(Pokračovanie.)

Vlastne tento obchod nedá sa s číslami vysloviť, lebo za štyri týždne pred odpredajom polovičného statku, kazár zakáže na ňom pracovať, a žiada, aby Rus volý dobre opatroval a krmil. Jak krm nemá, prinúti ho, aby od neho kúpil. Sedliak nemôže sa protivíť, lebo je v pazúroch kazárových. Ba teší sa, že pri tučných voloch väčší bude osoh. Kazár ale aj s krmom úžeri. Keď aj toto porátame, tak chosen kazára ani vypočítal sa nedá. Kto z polovice drží statok, ten je pochovaný. (Žiaľ, aj medzi našimi chudobnejšími Slovákami je ten hlúpy zvyk, že si berú od žida zápraž z polovice. A úbohí tí ľudia pokladajú si to ešte za šťastie! R.) Takito statok plodí úver, úver plodí konto, konto veksel, veksel pravotu, pravota ekzekúciu a ekzekúcia najbiednejšie otroctvo. Jak chceš vidieť živé nešťastie, choď medzi Rusínov.

Väčšia čiastka úrodnej zeme — poľa — v kazárskych pazúroch je. Tak podobne aj rožný dobytok. Na príklad: vo Vaľovci kazári majú 226 kusov, domorodci 122; v Rostokovej kazári 74, Rusi 10; v Laturke kazári 150, Rusi 61; v Kotilnici kazári 150, Rusi 46; vo Veklimovej kazári 65, Rusi 16; v Hankovicovej kazári 229, Rusi 33 atď., kdežto šesť ráz toľko Rusov je tam ako kazárov. Tento ľud len preto sa vyslobodil z poddanstva, aby do otroctva kazárov padol. Toto jarmo ťažké je. Úzdu kazári držia v ruke. Pri každom pohybe do kazárov búšia títo úbohí ľudia. Keď daktorý na furmanky chce ísť: dovážateľom kazár je; jak lúku chce vziať do árendy: árendátorom kazár je; jestli pri cestách hľadá prácu: kazár je podnikateľ; jak kamene chce lámať: zprostredkovateľ kazár je; jak peniaze požičiava: kazár je veriteľom; jak kosu, múku, soľ, tabák, krpce atď. chce kúpiť, kazár je kramárom; jak žalobu má, kazár je radcom dedinského rychtára. Čez leto sedliak ako nádeník obyčajne 70 kr. a dva ráz pálenky dostane, kazár len 30 kr. mu platí. Zimný výrobok ani sa neopovázim spomenúť. Za porúbanie štvrt siahly dreva kazár dá sedliakovi paklik tabáku za 3 krajiare. Ani viac, ani menej...

Medzi vrchami pomery donašajú so sebou, aby po dedinách sklepy boly. Rus čo len potrebuje, v nich kúpi. Od mesta ďaleko býva, tam na borg nedostane, lebo ho nepoznajú, kdežto dedinský kazár dopodrobna pozná každého obyvateľa. O každom vie, koľko má zeme, dlžoby a aký je. Či je na život súci, a či darebák; či priechny, či pokojný. Ani jeden peňažitý ústav nepozná svojho dlžníka tak, ako kazár Rusína. On nie len ráta, ale pozoruje človeka, keď je triezvy a zkúma ho, keď je opilý. Vyzkúma jeho smýšľanie a náruživosť aj vtedy, keď sa so ženou vadi, alebo keď odchádza od spovednice. Vtedy zadrhne (zničí) sedliaka, ktorého do pazúrov dostal, kedy len chce.

Rus často chodí do sklepu, lebo tam všetko dostane, čo živé chce. Výrobok ta nesie, keď ale výrobku nemá, tak svoju kožu nesie ta. Výrobok mu vezmú, kožu ale

stiahnu s neho. Sklepov hoc koľko je v dedine, ale jeden nekazí druhého. Aj vázky, aj miera v každom jednako falošná je. Takýto sklep tak si treba predstaviť ako jednu pumpu, ktorej rúrky siahajú Rusovi do izby, komory, maštale, humna, záhrady a roli; všetko čo na týchto miestach spotrebujú, strovia, to zo sklepu tečie, čo ale dorobí a urodí sa, to všetko rúrky sklepu cicajú. A tak Rus vždy len na kazára mozolí. Keď jie, pije, kupuje, predáva, pracuje, keď statok vychová. Ide to všetko na jeden spôsob, či v krčme, či v sklepe, či pri spoločnej lichve. Obchod s pekným slovom sa počne a s ekzekúciou sa končí. Takto zostalo územie Rusov, územím kazárov.

Kazári aj s pašienkami úžeria. Pri riadení pozemkov tú chybu vykonali, že pašienky, ktoré chudobní ľud od stá rokov požíval, do pánskych majetkov vyznačili, kdežto Rusom na takých miestach dali, ku ktorým pristúpil setva možno, a o mnoho menej koľko im odobrali. Na svojich lúkach a pašienkach ani tú biednu lichvu nie sú vstave vydržať, ktorú tam vidno. Tamojšie pántva mnohé a dobré lúky a pašienky majú. Tého obýčajne do árendy dávajú, len že nie sedliakom, ale židom. Teda kazár je hlavným árendátorom. Nemešká na vedomie dať sedliakom, že tú a tú čiastku chotára on vzal do úžitku. O pár hodín dohrnú sa k nemu sedliaci. Každý opovie, koľko kusov lichvy má. Určia cenu. Kazár napíše kontrakt. Podpíše sedliakov. Ti, pri svojom mene krížik spravia, a vec je dokonaná. Za túto prácu dostane kazár sto percentov chosnu. To jest, on vyárenduje lúky a pašienky za 1000 zl. a od sedliakov 2000 dostane. Jestli sedliak neplatí na termín, tým lepšie, lebo v tom páde dlžoba na veksle sa zmení. Škodu kazár nemôže trpeť, lebo za dlh lichva sedliaka je zálohou. Jako vidno v ruke kazára aj pašienka je tovar. Práve tak, ako pálenka, múka, alebo podošva na krpec. Vyárenduje lúky a pašienky, bez toho, žeby lichvu držal. Chosen je jeho, škoda ale sedliakova. Ministeriumu toto bolo predovšetkým nápadné. S tým zakročilo, že 1897. roku štát 12,622 jutár vzal od pántva do árendy s tým úmyslom, že sedliakom to dá do užívania. Prv, než by vec túto uskutočnili, poznať chceli postavenie árendátorov. Úlohu túto na jedného pána dekana sverili. Tento ctíhodní muž svedomite eheel zodpovedať povereniu. S dediny na dedinu chodil, naznačil si potreby ľudu, a podmienky, dľa ktorých ľud vstave by bol árendu štátu platiť.

Ledví sa domov navrátil z obežnej cesty, prišli k nemu dvaja kazári (dôverníci to ostatných) a napomínali duchovného, aby nepokračoval v započatej práci, lebo s tým záujmy súvercov uráža, medzi ktorými sú dobrí ľudia, ale aj zlí sa nachádzajú. Jak mu fara zhorí, minister ver' nedá novú vystaviť.

Na túto hrozbu dekan odstúpil, a nemiešal sa do vecí.

(Pokračovanie nasleduje.)

Krešťania kupajte len u krešťanov !

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie !

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačenú adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany polahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým neprávosťiam jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú. *Vydavateľstvo novín.*

Uhorské vyslanstvo u pápeža. Z Rímu oznamujú: Jeho svätosť po tieto na osobitnom výsluchu prijal vyslanstvo Krajinského centra uhorských katolíckych spolkov. Členami deputácie boli: Krajinskí vyslanci gróf Ján Zichy, gróf Aladár Zichy a Franc Major, ktorí v skvostnej uhorskej gále, ďalej veľkováradský kanonik prälát Ladislav Palotay, ostrihomský kanonik prälát Julius Walter a ošľadnický farár Štefan Benjač, ktorí zas v sviatočnom kňazskom rúchu šli ku pápežovi. Deputácia odovzdala pápežovi holdujúcu adresu a tridsaťpäť tisíc podpisami opatrené skvostné album. Sv. otec veľmi láskave prijal uhorské vyslanstvo a asi za tri štvrte hodiny podržal u seba, vyznačiac všetkých jej členov láskyplným oslovením.

Kto bude pápežom? Mnohí lámu si hlavu nad tým, že kto bude pápežom po smrti Leva XIII. Rímsky dopisovateľ «Berliner Tagblattu» hovorí, že pápežom nebude kardinál rímsky. Spomínajú kardinála Capecelettra, ale ten že je už veľmi starý; ďalej milanského arcibiskupakardinála Ferrariho a konečne bývalého mníchovského nuntia-kardinála Agliardiho. Mnohí myslia, že k voľbe ešte tak ľahko nepríde, lebo Lev XIII. je zdravý a silnej telesnej konštrukcie.

Ruské veľkoknieža v Budapešti. V sobotu večer dňa 29. októbra došiel do Budapešti ruský veľkoknieža Mikuláš a složil sa v hoteli Hungaria. Veľkoknieža ktorého sprevádzali plukovníci Rupenský a Hall, v utorok odcestoval do Kistelku na poľovku.

Úradníctvo radu sv. Štefana. Úradný časopis sdeľuje, že jeho veličenstvo kráľ triedneho radcu a kabinetného tajomníka Karola Königa de Aradvár, doterajšieho pokladníka radu sv. Štefana vymenoval za tajomníka toho istého radu, doterajšieho címerníka ministerského radcu Gejzu Vértesyho de Vértosalja za pokladníka a min. triedneho radcu dra Franca Révyho de Belvárd za címerníka radu sv. Štefana.

Nadčlovek čo do veľkosti a váhy je zaiste súdny úradník Anderson v Grantsburgu v Amerike; je 2 metre 40 cm. vysoký a váži 181 kilogramov.

Vďaky. Vysokoctené predsedníctvo Spolku Sv. Štefana richvaldskej rímsko-katolíckej školy vo Spiši 61 učebných kníh a úplný stenový Abecedár darovalo, za čo mu v mene školskej stolice Franc Klein, správca fary richvaldskej, najvremejšie vďaky vyslovuje.

K smrti Fridricha Kruppa. Z Essenu oznamujú: Celá fabrická osada prejde na najstaršiu dcéru Kruppovu, ktorú dotiaľ, kým nebude plnoletá, zastupovať bude jej matka, ovdovelá Kruppová. Správa sa neznemí. Kruppová v mene svojej dcéry darovala na dobročinné ciele fabrických robotníkov tri milióny mariek a krem toho mestu Essen na verejné ciele jeden million mariek. Robotníci Kruppových fabrik po tieto dni uzavreli, že cisárovi Vilhelmovi odovzdajú adresu vďaky, že zúčastnil sa na pohrabe.

Oprava. Tá horná železnica, ktorá vo Spiši z Rostockej bažskej osady do Markušoviec ide, nie 35 baníkov, — ako v minulom čísle «Kresfana» mýlne stálo — ale 35 baranov strašne pokaličila.

Týfus pri vojsku v Košiciach. «Budapesti Hirlap» dostal z Košíc zprávu, že sa v tamojšej garnisone týfus čím diaľ šíri. Nebezpečnej nákazlivej nemoci denne viac vojakov padá v obeť. Garnisonný špitál prepĺnený je na týfus ochorevšími vojakmi.

Zázrak v Moskve. Časopisu «Zeit» oznamujú z Moskvy: Jeden zdejší kupec mal vdove po svojom spoločníkovi zaplatiť 2500 rubľov. Kupec však summu vyplatil nechcel tvrdiac, že už zaplatil. Vdova mu však neverila a žiadala, aby zaplatil. Na to kupec vzal do ruky horiacu sviecu, postavil sa pred obraz Bohorodičky a pozdvihol pravicu k slávnej prisaha. — Sotva však riekol: «Prisahám Pánu Bohu Vševedúcemu, Panne Marii a Božím svätým» — padol ranený mŕtvicou; pravá ruka mu ostala ako zdrevenená. Teraz leží v posteli ťažko nemocný, ruku však stále drží hore, lebo ju nemôže ohnúť. Jeho dom ostalo ohromné množstvo ľudu a každý hovorí o treste Božom, ktorý stihol krivoprisažníka.

Osudy života. Jozef Vučetič pred 25—30 rokmi vystaľoval sa z Bäcky do Ameriky. Vzal so sebou i svoju mladú a peknu ženu. Ale v Amerike nenašiel hľadaného šťastia, lebo ho žena jedného dňa opustila a ušla s iným. Hľadal nevernicu ale darmo; len po dlhšom čase zvedel že umrela na cholera. Navrátil sa do Uhorska. Tu sa znovu oženil a žil šťastne. Ale šťastie netrvalo dlho, lebo jedného dňa zjavila sa domnelá umretá prvá jeho žena a žiadala aby ju uviedol do jej práva, ináč že ho oznámi pre bigamiu. Vučetič v hneve zabil nevernicu, prišiel pred súd a bol posúdený na 15 rokov do trestnice. Vysedel trest vo Vacove a v Segedi... ale medzi tým umrela jeho žena i dieťa. Z trestnice rovno prišiel do Pešťbudína, kde bol svoju ženu a dieťa zanechal, a prenajal si chudobný byt v blízkosti hrobitova, v ktorom jeho žena a dieťa odpočívajú. Chodieval na ich hroby a so dňa na deň stával sa zasmuženejším. Po tieto dni našli ho obeseného.

Lapený vlamač. V Pešťbudíne v Gólya-ulici v dome čílo 27. jeden policajt práve vtedy dolapil nebezpečného a už viackrát pre vlamanie sa trestaného zlodēja Franca

Ristera, keď pomocou falošného kľúča dostať sa chcel do jedného bytu. Ristera pravda hneď pojal so sebou na kapitanát, kde zaviedli rozsiahle vyšetrovanie, lebo má sa za to, že lapený vlamač má aj spoločníkov.

Cigáni. V obci Lengeny o zbrojení oláhskimi cigánmi vlámali sa do domov statkárov Michala Boldizsára, Jána Soltésza a vdovy Štefana Šoltésza a všetko čo cenného našli so sebou odniesli. Žandári zlodejských cigánov teraz stopujú.

Dunaj zamrzol. Dunaj medzi mostom Margity a mostom Franca Jozefa zastal.

Upovedomenie. Dávam na známosť vefactenému obecenstvu, že moju činnosť tajomnícke postavenie pri Krajinskej Jednote kath. Kruhov natoľko zaujíma, že donútený som bol poďakovať sa z direktorstva *Centrumu kresťanských Spolkov*, podržujúc si však i naďalej zúčastnenie sa na prácach Centrumu ako člen správy. Vedenie prác pri Centrume kresťanských Spolkov prevzal pán direktor dr. *Karol Wildfeuer*. V záujme vyhýbania akéhokoľvek oneskorenia v dopisovaní a inom, s úctou prosím vefavážené obecenstvo, aby v záležitostiach, týkajúcich sa Centruma Spolkov kresťanských napozatým nie na mňa, ale bezprostredne na správu Centrumu Spolkov kresťanských (Keresztény Szövetkezetek Központjának Igazgatósága, Budapest, VIII., Baross-utca 59 sz.) sa ráčili obrátiť.

V Budapešti, dňa 11-ho novembra 1902.

dr. *Edmund Gyürki*.

Vždy len «pravé». Nie zriedka počuť pri kupovaní, že kupujúci prejavuje prianie, aby dostal tovar «pravý». Čo je to ale vlastne «pravý»? Týmto slovom naznačuje sa tovar «pôvodný». «prvý», vyrobený tak, ako to sám vynálezca chcel. Ale to už spočíva v povahe našej doby, že jakmile sa vyskytne vec nová, dobrá, ktorá s výsledkom bola prijatá, ihneď sa «napodobňuje» a napodobenina jakožto «jednako dobrá», ba «ešte lepšia» ku kúpe sa ponúka. To deje sa obzvlášte u potravín, ačkoľvek práve tu je najviac zapotreby, «nepravému» tovaru sa vyhýbať. Keď viac než pred jedným desaťročím Kathreinerova sladová káva Kneippova pre svoje neobyčajné prednosti všade v domácnostiach rýchle sa zahostovala, vyskytli sa hneď také napodobilé, podstrkujúce za ňu obyčajné pražené výrobky, pravému tovaru len svojim zovňajškom sa podobajúce, jakožto vraj «jednako dobré», a hľadacie pri tom len na svoj zisk. Klam ten ovšem netrval nikdy dlho, lebo naše gazdinky, ktoré sa sem-tam daly «prehovoriť», aby napodobeninu zkusily, spozorovaly skoro ten veľký rozdiel čo do chuti. Ale prestane-li jeden, začína zase druhý, preto každá gazdinka dobre urobí, ak by zkusenosti s «nepravou» ešte sama nebola mala, keď pri kúpe sladovej kávy vždy doloží: «ale pravú Kathreinerovu» vo známych Kathreinerových balíčkoch. Lebo len táto má obľúbenú, lahodnú, zrakovej kave sa bližiacu chuť a len ona kávový nápoj, ktorý sa bol stal denným zvykom, zlepšuje. Taká je «pravá Kathreinerova» uznaná najlepšou náhradou za kávu zrnkovú, kde táto lekárom bola zakázaná. «Kathreinerova sladová káva Kneippova» bola a je práve prvým, pravým výrobkom, ktorý čo sa týka výborných vlastností dosiaľ nebol dosiahnutý. O nej platí osvedčené heslo: «Len čo je pravého, je to «pravé».

«Posol Svätého Antona.»

(Literárny oznam.)

Pozdravujem všetkých milých čitateľov «Kresfana» a zvlášte čitateľov a čitateľky Svätého Antona Paduanského a prosím všetkých o to, by ráčili pozorne prečítať si tento môj oznam:

Ako redaktor «Listov Svätého Antona» s úprimnou radosťou zkusil som, že ľud náš popri svojej hlboko zakorenenej náboženskosti milerád vzdeláva sa z dobrých spisov, písaných v duchu pravdive kresťanskom. A pretože Boh milostivý ráčil mi udeliť to povolanie, aby dľa mojich skromných vloh pracoval na pozdvížení kresťanskej vzdelanosti úbohých rodákov mojích: preto za povinnosť pokladám si urobiť všemožné so strany mojej, aby práca moja čím prospešnejšia bola rodákom mojim. Zkúsenosti moje pri redigovaní «Listov Svätého Antona» poučily ma, že správnym požiadavkám čitateľov Svätého Antona len tak budem vstave zodpovedať, jestli prevezmem všetkú prácu a starosť do rúk vlastných. A tak odhodlal som sa, že od nového roku budem písať a vydávať sám pre milých bratov a sestry v Kristu mesačník k úcte sv. Antona pod názvom: «**Posol Svätého Antona**».

«Posol Svätého Antona» bude sa tlačiť zase v tej tlačiarňi, v Stephaneume, ktorá je nateraz najlepšia v Budapešti. Tak myslím, že je slušné, aby novinky toho láskavého oproti nám Svätého Divotvorcu boli i dľa zovňajšku čo možno dokonalé. A tak smiem bezpečne sľubovať Vám toľko, že papier, písmeny a zvlášť obrázky mojich novín budú mi vždy najväčšou starosťou. Čo sa však obsahu týče, budem skladať každé písmo moje z tej oddanosti a lásky k vám, ktorá ma i doteraz vždy viedla pri všetkých prácach mojích. Popritom však budem orodovať za vás, a za vec túto svätú aj u tých našich najlepších spisovateľov, by pomáhali mi v ťažkej práci svojimi vzácnymi príspevkami, aby sa ľudu môjmu toho najlepšieho a najmilejšieho čítania dostalo. Aj úfam sa, že prosbu moju neoslyšia títo naši ľudomilovia.

Bedlive starať sa chcem aj o pravidelné rozposielanie novín mojích. Poneváž vydávateľ «Listov Svätého Antona» neznal slovenský, ľahko prihodilo sa, že následkom toho nevybavily sa tak rýchle reklamovania nedošlých čísiel, ako by to bol záujem predplatiteľov vyžadoval. Pri mojich novínach ale pečlivo budem pozorovať, aby sa prípadné chyby v rozposielaní zaraz napravily.

Aj na doposlané na redakciu «Posla Sv. Antona» milodary pre chudobných tunajších krajanov našich budem pečlivo a svedomito dozorovať. O týchto milodaroch budeme viesť zvláštny denník; v novinách ale bude sa vykazovať nielen to, že kto a koľko poslal na chlieb chudobných, ale i to, že ktorým chudobným osobám, ktorému *ustavu atd.* koľko doručili sme z tých milodarov. Takéto dopodrobne a svedomité vykazovanie všetkého pokladám za nevyhnutne potrebné, už len i preto, aby sme mohli vždy ospravedlniť sa proti tým nápadom, ktoré po socialistických a iných novinách sa môžu roztrusovať proti nám.

Velikosť novín ostane taká, ako bola «Listov Sv. Antona», teda 16 strán. Žiadne židovské a klamarské oznamy obchodné v našich novinách neuvidíte, ale ochotne dáme miesta oznamom kresťanských obchodov.

Predplatné na «Posla Svätého Antona» ostane ako bolo u «Listov»; totiž 2 koruny na jeden rok. Do cudzozemska 3 koruny. Popritom však poskytujeme ešte aj tú výhodu, že *podučitelia, študujúci*, (gymnasisti, praeparandisti, akademici, universisti a bohoslovci) *taktiež všetci predplatitelia zo stolice zemplinskej a šarišskej* dostanú «Posla Sv. Antona za 1 korunu 20 halierov.

Podučiteľom dávame výhodu tú preto, bo podučitelia majú obyčajne veľmi skromné dôchodky; študujúcim ale z toho cieľu, aby takto privábili sme ich k poznaniu a zalúbeniu písma tlačeného pre ľud slovenský, z ktorého tí mladíci pochádzajú. Z tohoto ohľadu naši študujúci mladíci temer bez výnimky nachádzajú sa v hriechnej nevedomosti, bo nazdávajú sa, že pestovať a milovať spisbu pre ľud slovenský je niečo nedôstojné, že je to hanba alebo hriech. V pozdejšom živote svojom potom, keď mali by už byť dobromyseľnými vodcami ľudu, nemôžu byť takými, bo schádza im ten najväznejší v novom veku prostriedok: zbehosť totiž v spisbe ľudovej.

Ktorí tedy rodičia máte synkov a dcéry v školách, nezameškajte vzbudiť v nich úprimnú lásku k spisbe ľudovej. K tomuto cieľu hodí sa výborne pekne ozdobený časopis náš. Nechce-li študujúci váš vzaf do ruky takýto časopis, to máte smutné výhľady na to: že z dieťaťa vášho vyrastie nie priateľ toho ľudu ubiedeného, ale že bude bezohľadným drancierom jeho.

Rozpovedajúc v krátkosti, čo spomenúť za potrebné držali sme o «Poslovi Svätého Antona», s dôverou obracujeme sa teraz už na všetkých milých čitateľov nášho «Kresfana», by láskave upozorňovali všetkých na obsah tohoto oznamu. Vynasnažujte sa, drahí bratia, aby prosba naša neodznala na prázdno. Získajte, nahovorte nám čím viacej predplatiteľov, obzvláste v krajoch tých, — ako sú stolice zemplinská a šarišská — kde ľud zanedbaný ničoho temer nečíta a kráča pomaly k hrobu duševného zahynutia. Potrebná je nám priazeň a horlivosť všetkých vás, bo veď vydávanie novín spojené je nielen s veľkou a namáhavou prácou, ale i so značným nákladom peňažným, ktorý znášať bez dostatočného počtu riadnych predplatiteľov nevydrží dlho žiaden.

Dobrý dajte si pozor i na to, ako máte adresu napísať. Adressujte tedy takto: **Redakcia «Posol Svätého Antona», Budapest. VIII., Szentkirályi u. 28/a.** Kto si žiada, aby zásielka jeho hneď dostala sa z pošty do rúk redaktora, adressuj takto: **Edvard Sándorfi, Budapest. VIII., Tavaszmézó u. 19.**

Porúčajúc záležitosť našu, samých seba i Vás do milosti Pána Ježiša, končím oznam svoj s prosbou k nášmu Patrónovi:

Priateľu Ježišov oroduj za nás!

V Budapešti dňa 1-ho decembra 1902.

Edvard Sándorfi.

Vyzvanie k predplateniu.

Časopis náš je natoľko známy a obľúbený u ľudu, že netreba nám o ňom mnoho reči šíriť. Každý čitateľ náš pozná tie výborné služby, ktoré «Kresťan» prekonal v prospech ľudu.

Aby však blahonosné účinkovanie «Kresťana» čo možno všestranné a mohútne bolo, z toho cieľu je to prepotrebné, aby každý z vás, kto len čítať vie, sa predplatil naň. Len takto docielime to, že zásady naše každý pozná a k nim sa prihlasovať bude. Ktorýkoľvek ľud nečíta si svojich novin, musí zaostať a iní mudrejší ľudia vykorisťujú ho tak, že konečne ho úplne zhubia.

Predplatná cena našich novin je :

na celý rok	--- ---	4 koruny
na pol roka	--- ---	2 koruny
na štvrt' roka	--- ---	1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu :

«Kresťan» kiadóhivatala
Budapest, VIII., József-körút 35.

Milodary na kostolík pri Bešeňovej skale.

Druhá sbierka *A. Röszlera* v Pešťbudíne.

Z Lipt.-Teplej : Jozef Sokol, Anna Duchovní, Žofia Kuna, Michal Krajčí po 2 koruny ; Johana Likavec, Helena Likavec, Peter Kozub, Mária Likavec, Ján Kochlica, Zuzanna Kochlica, Jozef Kusí, Leopold Kusí, Emilia Likavec, Karol Hill po 1 korune ; Mária Hill 60 halierov ; z Bešeňovej : Ján Púček 4 koruny ; Ján Hvorka, Štefan Krajčí po 2 koruny ; Emilia Baran, Tomáš Baran, Andrej Opolda, Johana Stankovianská, Mária Gulanda, Anna Kováč, Ján Petrčka, Mikuláš Kúkol, Jozef Duchovní po 1 korune ; z Potoka : Jozef Baran 2 koruny ; Žofia Madliak 1 korunu ; z Kvačian : Ján Ludrovec 5 korún ; z Čerčina na Morave : Ferdinand Verosta 4 koruny ; z Dlhej Lúky : Jozef Pišút 1 korunu ; z Palovej : Ján Novák 1 korunu ; z Jablonki (oravská st.) : Ján Machaj 1 korunu ; z Hruština (oravská st.) : Matej Vajzer 1 korunu ; z Prostredného Sliača : Andrej Benčo, Jozef Mrva po 1 korune ; z Bétu (nitrianska st.) : Jozef Gáll 1 korunu ; z Kojšova (Spišská st.) : Ján Petrovič 1 korunu. Spolu **54 korún 60 halierov.**

Pán Boh im zaplať.

Zadováženie ovocných stromkov.

Nejeden z našich čitateľov chcel by si zasaďť ovocné stromky, však ale nevie, kde by ich dostať mohol a aby ho mnoho nestáli. — Poviemu mu našu tajnosť.

Kr. uh. minister orby (m. k. földmivelésügyi minister) pozakladal v našej krajine viac štepnic, taktiež pri každej gazdovskej škole jest štepnic. Z týchto štepnic ktokoľvek za miernu cenu do-

stane štepy. Tam ale nech sa nikto neobráti, lebo keď sa tie stromky neminú, nepozostáva ministrom inšie, jako ich zadarmo porozdávaf.

Keď tedy, drahý čitateľu, chceš zdarma stromky, napiš v maďarskej reči prosbu na jednom harku, zaopatri ju jednokorunovým koľkom (štemplom) a odošli ju do konca tohto roku k tomu ministrovi do **Budapešte** frankovane. V obci najdeš už niekoho, kto ti tú prosbu napíše, máš p. farára, učiteľa, notára.

Do prosby napiš koľko stromkov pítaš a síce : jabloniek, hrušiek, slivák a pýtaj aspoň sto kusov, veď keď ti toľko netreba, dáš tvojmu priateľovi. Osvedč sa v prosbe, že keď po železnici prijdú, že ich vymeníš, podpíš sa pekne, aby vedeli tvoje meno prečítať, napiš ostatnú poštu a železničnú stanicu, ktoré sú tebe najbližšie. Všetky ale aby si sa potom nedivil, príjde ti priemerne za každý stromček platiť dvadsať halierov, jakožto trovy zaobálenia a železničné.

Na jar len čakaj, dostaneš list od nejakej štepnic, k nemu bude pripojené písmo, ktoré máš podpísať a hneď tam odoslať, v tom písme sa znovu osvedčuješ, že stromky prijmeš, všetky útraty vyplatíš a na stanici ich vymeníš. Neskoršie prijdú stromky.

Keď dostaneš tie stromky, na dopisovacom lístku (Levelező Lap) «Kresťanovi» odpiš, my to v našich novinách uverejníme. Aspoň tak uvidíme, že sme tento článok bez výsledku nepísali.

Jako tie stromky máš zasaďť, to ti teraz písať nebudeme, do jary by si i tak ešte zabudnul ; na jar o tom napíšeme. Teraz len chytro napiš prosbu a odosli.

DOPISY.

Trenčín.

Pochválen Pán Ježiš Kristus !

Prevelebný Pán Redaktor !

Ráďte byť tak láskavy, týchto pár riadkov v našom obľúbenom «Kresťane» uverejniť.

20-tý november b. r. zostane pre nás nezapomenuteľný, lebo v deň tento prišiel do Skaly osviet. pán barón Ivor Kaas, ľudovej strany vyslanecký kandidát, sprevádzaný dvoma krajinskými vyslancami, totižto : Aleks.

Ernszt a Gejzom Szüllő. Zdejší dôst. p. dekan a farár predstavil ho voličom jakožto vysokoučeného muža, publicistu a uprimného priateľa slovenského ľudu a ho shromaždeným voličom do priazne vrele odporúčal. Po ňom rečnil Gejza Szüllő, ktorého reč ale Bernkopf, dolno-súčanský okresný notár a Adolf Kellerman žid a skalský krémár jednotajne pretrhovali s tymito a inými opovážlivými a obrazlivými slovami: Kto sú oni? Čo tu chcú? — Tretí rečník bol dr. Ernszt, ktorý, keď vo svojej reči hovoril, že v žiadnej krajine Európy nesťahuje sa toľko ľudu do Ameriky jako v našej milej uhorskej krajine, — Löffler, čest. hlavný slúžny okresu trenčianskeho, ho napomenul, aby sa miernil, — po slovách ale: a kto je toho príčinou? bieda a zlé gazdovstvo, — nedovolil mu ďalej rečniť.

Dňa 22. novembra po obede o 2-hej hodine prišiel do Skaly stoličný notár, ktorý v záležitosti tejto vyslyšal 10 svedkov, hodnoverne svedčiacich, že pán vyslanec dr. Ernszt len vyše podotknuté slová bez všetkého pofahovania na vládu hovoril a ešte k ním ku koncu len to pridial, že už 30 rázy tú istú reč povedal a mu nikto rečniť nezakázal.

Drahý ľudu môj! nedaj sa s takýmto terrorismom, vyhrážkami, podplácaním, sľubami atď. od ľudovej strany odstrašiť. Jako počúvam, jakási pani v Ladcoch na stole rečníac, sa vyhrážala svojim sluhom, poddaným a remeselníkom, že ich chleba pozbaví, krémárom a sklepníkom krajiara utržiť nedá, jestli budú hlasovať na ľudovú stranu.

Jedon z prítomných.

Rozhovor medzi dvoma kmotrami, ktorí idú z Námestova domov do Veselého.

(Dokončenie.)

Ján: No už sme sa chvala Pánu Bohu odbavili.

Štefan: Eh, čuješ kmoterko, darmo je, až som taký veselší, čo som videl a zkusil; teraz ale urobme takto: poďme si do krémy — škoda že tu niet ľudovej — a občerstvíme sa trochu, lebo žalúdok veru je už prázdny od Božieho rána, a potom si pôjdeme zas spolu rozprávať. Vieš čo kmoterko, dnes nepíme pálenky, lebo by nám tá pálenka zas toľko rozumu dohnala, čo by sme jeden druhému nerozumeli, a ešte by sme mohli i z kmoterstva vynsť, a potom vieš, jako povedal ten pán v ľudovej šporkase tomu Hruštincovi, «čujete Ondro, vy by ste boli dobrý chlap, keby ste nechali tú pálenku, ale prepíjate rozum a potom majetok, každý groš nesete židovi, on bohatne a vy chudobnete. Probujte len pálenku nepiť, uvidíte jako sa vám hneď lepšie gazdovať bude, aj vždy zdravý rozum mať budete, potom sa ani pri voľbách tak ľahko predať nedáte.» A to je veru tak kmoterko.

Krémár: Vytajte p. gazda, ani by som vás nepoznal!

Ján: Eh, nech dajú pokoj, mladý pán, časy sa menia.

Krémár: Čo by sa menily! Čože tu robíte, vari do šporkasi ste prišli?

Štefan: Nech nám len dajú pokoj, nech nám donesú piva, brindze a chleba.

Krémár: Tu máte, mám dobré pivo. Povedzte mi vy Jano, lebo ten váš kamarát je jakýsi pyšný, čo tu robíte? jak máte ísť do šporkasi, to si len do starej idte, lebo viete jako prislovie hovorí, neopúšťaj staré cesty pre nové.

Ján: Dajú pokoj, mladý pán. Čo som podlžen?

Štefan: Tu majú polovicu.

Ján: Nie kmoterko, ja zaplatím, lebo si zaslúžil, aby som fa pouctil, lebo si mi rozum popravil. Píme, živ-že nás Boh!

Štefan: Pán Boh uslyš! A teraz už poďme.

Ján: A čo je to ten nápis na krème že «Stadt-Gasthaus»?

Štefan: To je: «mestská kréma».

Ján: A jako ty to vieš všetko, ešte i po nemecký!

Štefan: Hm, veď som var' predsa slúžil vo Viedni, a keď sme šli do krémy, to sme nevraveli že do krémy ale do Gasthausu.

Ján: A kto je tu krémárom?

Štefan: Nuž žid, a kto by bol? To je nie tak ľahko kresťanovi krémárom zostať.

Ján: Čuješ, a predsa by tu patrilo kresťanovi krémárom byť jakožto v mestskej krème. Veď tu jest predsa viac kresťanov. Teda by to mešťania mali kresťanovi dať, potom by sa tam každý fahal. A jest tu i tichá kôlna pre kone, keď sa trafi na voze príšť, a mesto by malo dôchodok.

Štefan: Všetko by to tak malo byť, ale ti hovorím, že prv dostane jeden cudzý žid (čo nedávno z Poľska prišiel) krému, jako kresťan, a čo bude jaký poriadny. Ti hlavní pri meste ani verejnej licitácie nedržali, len tak pod rukou znova dali tú krému židákovi. Smutno je to.

Ján: Čuješ kmotre, mne sa tam v tej ľudovej šporkase zvidelo.

Štefan: Veru zvidelo! Tá prívětivá reč tých pánov, veď ti si porozprávajú s človekom milo, nie so špekuláciami, jako ten krémár, čo ti ešte i porekadlo predpovie a do pekla fa nesie. Čo si nevidel v tej šporkasi vyseť na stene kríž? To sa mi zapáčilo. Keď sme kresťania, nehaňbime sa nášeho znaku spasenia.

Ján: Veru sa mi to všetko vidí, lebo som už počul že všade nesmie byť kríž, ačpráve je táto naša krajina kresťanská.

Štefan: Veru pravda! Smutné je ku príkladu, že čo je štátna škola alebo štátny úrad, tam kríž nesmie visieť na stene! A to si sami kresťania tak robia, ale takí, čo neveria nič.

Ján: A to aj takí by boli na svete?

Štefan: Veru takí, nielen čo neveria, ale ešte sa na našu svätú cirkev a na kňazov vrhajú, jej pastierov šinfujú, aby čím prvej mohli i nás, stádo opanovať.

Ján: Jaj, jaj, to je veru smutná vec, keď sme už tak ďaleko zašli. Ja som sprostý, ale len to poviem, že bez viery ľudia sú hovädá, človek bez viery je na všetko odhodlaný, kdežto taký, čo má vieru, chráni sa všetkého zlého, ešte i zlých myšlienok.

Štefan: Ja len toľko poviem kmoterko, teraz roz-

právajú všade len o vzdelanosti, ešte i v školách štátných, abys' len pánskou rečou blabotal, pekné šaty nosil. Ale je to do paroma vzdelanosť! Vzdelanosť má byť v duchu kresťanskom.

Ján: Jako nám ten čas chytro uchodí s tými rozprávkami. Ja nerozumiem, jako to s tou vzdelanosťou, len toľko viem, že sme už teraz nie takí hlúpi jako hen prvej.

Štefan: Veru tak. Posvietila nám do našich sprostých hlavičiek *ľudová strana*. Veď sme predtým nevedeli nič, jaké práva máme, najmä my horniaci. Len s nami tak robili, jako s tou hlinou, čo z nej hrnce robia, vafkali nás, miešali kdejaký panáčik, platili sme ani nevedieť za čo. A teraz už len skorej vieme, lebo sa našli mužovia, ktorí nás učia či slovom, či písmom lepšiemu rozumu, a to všetko môžeme ďakovať ľudovej strane.

Ján: Ďakovať Pánu Bohu!

Štefan: No už sme doma, ale som sa fa ešte zabol opýtať, či si bol včera na volbe, čo volili stoličného výborníka.

Ján: Bol, bol, ale bolo by sa i bez nás skončilo. Mali to porichtované všetko popredku.

Štefan: Lebo ja som nemal času. Ale smutná vec je to, keď sa medzi nami ľudákami nenašiel taký človek, čo by bol vystúpil. Veru by sme ho boli vyvolili. Kto-že dnes drží s vládou? Len rychtári, čo sa boja o rychtársku palicu, a krémári. Lebo kmoterko, my musíme voliť našich ľudí nie len do výboru obecného ale ešte viac do stoličného, ak chceme, aby sme došli cieľa. Čo ti je notár, rychtár alebo židák dajakým výborníkom? To len môžeš vedieť, že ten tak prikyvuje, jako mu rozkážu.

Ján: No s Bohom kmoterko.

Štefan. S Bohom! Pozdravuj doma!

Kto má knihy do daru?

Prosíme všetkých šlachetných ľudomilov, ktorým leží na srdci osveta kresťanská chudobných delníkov budapešťanských, aby ráčili láskave pripomocť nám ku založeniu primeranej knižnice pre «Budapešťanský katolícky delnícky kruh». Kruh tento sl. vládou potvrdený započal už účinkovanie svoje: objednal si miestnosť za 600 korún a členovia jeho ochotne prichádzajú po nedielkách k rozhovoru a prednáškam v duchu kresťanskom držaným. Ale príspevky členovské sú tak skromné, že z nich nemožno nám založiť knihovňu a vôbec pri chudobe našich tunajších rodákov-robotníkov odkázani sme na priazeň každej šlachetnej duše, ktorá i v tom slovenskom robotníkovi vidí človeka a katolíka Kristu verného. Kto tedy máte snáď zbytočné pre seba knihy náboženské a mravnopoučné v reči slovenskej alebo v reči maďarskej písané, ráčte tiež

doposlať na nížeudanutú adresu. Kto chce sa smilovať nad našimi tunajšími bratmi, nachodiacimi sa v biednom postavení bez práce, a chcel by daktorým halierom prispieť týmto polutovaniahodným bratom naším ku pomoci: ráčiž milodary svoje tiež na túto doposlať adresu: *Edvard Sándorfi, Budapest, VIII., Tavaszmező u. 19.* Miestnosť súkromná spolku nášho je: Budapest, VIII., Práter u. 33., kde však poštové zásielky — krome novin — neodobierajú sa.

Prosba k vlct. čitateľom «Kreššana».

Toľko rázy obracia sa chudoba k dobrosrdečným kresťanom a čitateľom milého «Kreššana», že my, maločaušanskí obyvatelia so žalosťou myslíme, že prameň milodarov docela vyčerpaný jest, veď dobrodincom tiež len málo sa ujšlo z hmotných darov. Ale pri tom všetkom nádej skladáme vo Vás milé duše kresťanské, že vysluchnete poníženú prosbu našu a s ochotnosťou prispejete nám k pomoci s čím získate u Boha a u Matky Krista požehnanie a milosť, u nás však úctu a večitú pamiatku.

My maločaušania usniesli sme sa na tom, že k úcte preblahoslavenej Panny Márie kaplnku vystavíme, kde chválu budeme dávať Všemohúcemu za dobrodenie. Jeho sväté meno o pomoc volať, najmä ale Matke Kristovej obeť ukazovať skrze modlenie svätého Ruženca. Ale aby sme úmysel náš, ktorý doista Bohu milý je, uskutočnili, k tomu aj málo nás je, ba aj nadmierou chudobní sme. Preto obraciame sa k Vám milé duše kresťanské, ktoré to málo, čo od Boha máte, toľko rázy podelili ste medzi tých, ktorí k Vám o pomoc volali, buďte milosrdní a ráčte venovať na svätý cieľ almužnú, ktorá v podobe Božského požehnanja, skrze modlitby naše mnohonásobne Vám vynahradená bude. O vyslyšte poníženú prosbu našu! Doprajte nám tej radosti, aby obec naša zdobená bola s posvätným miestom, kde aj za Vaše dušné spasenie modlíť sa budeme. Hoc aký malý dar tak prijmeme, akožto znak braterskej lásky a úcty oproti Matke Božej. My ale z hlbín srdca povieme: Pán Boh zaplať a požehnaj stonásobne.

V Malej-Čauši, 1902. 3-ho decembra.

Ján Hanko, rychtár.

Michal Matjaško, podrychtár.

Jozef Uhljar, prisazný.

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť tuto vypísané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kreššana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

Tridsať-ročné jubileum farárského úradovania velebného pátra Zaoska. 40 str. Cena 25 kr. Čistý výnos na rovníanský kostol. Dostať: Knihlačiaren Jula Zhorellu (vo Veľkých Topolčanoch) Nagy-Tapolcsány, alebo u pôvodcu: vp. Ludevít Gáspár, farár, Dlhépole (trenčianska stolica.)

Náš premilý Zaosek je v tejto podarenej práci svojej celý rozjarený: čo veta, to žart a posmech. Veľmi vrele odporúčame dielo toto každému, zvláste ale velebnému duchovenstvu.

Zábavné a poučné knižky sú tie najlepšie a najlacnejšie knižky, ktoré sa kedy pre slovenský ľud písaly a tlačily. Každá knižka je na 160 strán hrubá a obsahuje mnoho zábavných povestí, rozprávok, básní, pesničiek, ňartov a poučných článkov o hospodárstve, priemysle, o zákonoch, o domácnosti atď. V knižkách sú i obrázky. Tieto knižky vychodia štyri rázy do roka, a síce v novembri, decembri, februári a marci po jednej. Na všetky štyri knižky môžete sa odrazu predplatiť tak, keď pošlete 1 korunu na adresu: Administrácia «Ľudových Novín» v Turčianskom Sv. Martine (Turócz Szt. Márton). Kto sossiera 10 predplatiteľov a do 1-ho januára 1903, pošle ich adresy i s predplatkami na horeudaná adresu, ten dostane zadarmo všetky štyri knižky!

Nová domová pokladnica. Kalendár na rok 1903., redigovaný Dr. Pavlom Blahom, vyšiel nákladom Jozefa Teslika v Uh. Skalici (Szakolcza). Cena jedného výtisku 50 halierov.

Pútnik sv. vojtešský. Kalendár na rok 1903., redigovaný Martinom Kollárom, vyšiel nákladom spolku sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave na 17 hárkoch veľkej osmorky s rozmanitým a bohatým poučno-zábavným obsahom. Cena je len 50 halierov.

Odporúčame ho nášmu katolíckemu obecenstvu čo najsnaznejšie.

Slovenský obrázkový kalendár pre kat. evanj. a starovercov na obyčajný rok 1903. Cena 100 viaz. výt. 22 kor. 50 hal., neviaz. výt. 20 kor. 50 hal. Na drobno 1 viaz. výt. len 30 halierov.

K dostaniu u knihlačiarsko-účasť. Spolku v Turč. Sv. Martine (Turócz Szt. Márton).

Dennica. Ročník V. Číslo 6. Vychádza raz za mesiac. Rediguje Terezia Vansová na Pile, o. p. (Tiszolcz). Preplatná cena na celý rok 2 koruny. Dennica je ženský časopis pre poučenie a zábavu.

Včelár, nauka o včelárení pre ľud a ľudové hospodárske i opakovacie školy. Sostavil Ernest Lovecký, učiteľ a včelár. Vydal spolok sv. Vojtecha v Trnave (čo podielovú knihu na spolkový rok 1902—3). Cena výt. 60 hal. Knižočka formátu malej 8-o na 138 strankách s obrázkami obsahuje nauku včelárenia, podanú slohom ľudovým, s láskou k veci, priehľadne a prakticky. Za touto knižočkou bude nasledovať ešte druhá o včelárení; ačkoľvek i táto sama o sebe už je uzavreným celkom. Druhý sväzok bude obsahovať zovrubnejší výklad o takzvanom moderno-sedliackom včelárení. V našej dobe, kde západné národy všemožné nauky hospodárske veľmi

horlive pestujú, my Slováci ale sme v nich hodne zaostali, odporúčame čo najvreľšie túto dobrú knižočku priateľom ľudu do pozornosti.

Casopis musealnej slovenskej spoločnosti rediguje A. Sokolík, tajomník. Ročník V. Číslo 4. Turčiansky Sv. Martin 1902. — O «Musealnej Slovenskej Spoločnosti» nám treba vedieť, že je to spoločnosť vedecká, kde sa všetky starožitnosti a pamätnosti slovenské zachovávajú. Členom tejto spoločnosti stane sa ten, kto ročite 4 koruny platí sa zaviazá.

Dedinský hasič od Zaoska. Poučnozábavná rozprávka s obrazom. Cena 20 hal. Kto objedná naraz 20 kusov, dostane ich za polovičnú cenu. Kto si knižočku už objednal, peniaze poslal, knižočku ale nedostal, nech to odpíše terajšiemu majiteľovi: «Rózsa Kálmán a manžel. Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. — a dostane na miesto objednanej a vyplatenej už knižky dve.

Aj «*Vybrané Spisy Humoristické Zaoska*» dostať u Kolomana Rózsu (Budapešť, VIII., Szentkirályi-u.) síce za 1 korunu. To sú všetko veľmi veselé, ale aj veľmi poučné spisy. Dýcha z nich samá mravnosť a nábožnosť. Kto chce mať skvostne viazanú knižku túto, nech pošle 2 kor. ale čím skorej.

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Krestan kiadóhivatala, Bpest, VIII., József-körút 35.*

Všetkým milým čitateľom našim do zvláštnej pozornosti odporúčame oznam o «Poslovi Svätého Antona». Mnoho máme takých bližných, ktorým nestačí na väčší, časopis, ale pekný mesačník náboženského obsahu mile radi by čítali. Mesačník tento teda mal by mať veľavýznamné povolanie. Tomuto však len tak zodpovie, jestli získa u obecenstva dostatočnej priazne a zaujatosti. Spadovský, Zaosek, Fatranský, Rojko, Straka atď.: Všetkým poslali sme vám zvláštne pripisy. Ráďte nás, prosíme o to, čím skorej poctiť laskavou odvetou.

M. P. Unin. Blahoželáme vám zo srdca k novozaloženému spolku vášmu. Aje o tej veci nesmie sa tak písať, ako keby to bolo namierené len proti židom. Spolky zakladáme na obranu svojich kresťanských spolubratov. Či z toho potom majú židáci škodu alebo osoh, to je pobočná otázka. Kresťanom musí byť ľahostajné to, čo bude žid robiť: či bohatnúť a či upadať. Kresťania chcejú len sebe pomáhať, a jestli by pritom žid voľajakým zázračným spôsobom ešte aj bohatnúť, toho mu nezávidíme. Preto nemôžeme uverejniť riadky vaše.

Olejník. Žart by to bol dobrý, aj pán Zaosek by sa zasmial vašim riadkom; ale chyba je to, že vy pospomínate osoby za veci také, do ktorých vás a vlastenectva nič. Každý popanštený sedliak-učiteľ môže si hľadať ženu nielen v Smoleniciach, Potvoriciach s päťtisícami, ale trebárs aj v Chumajovciach. Hľadať je iné, a najšť je zase iné.

Smrteľné nebezpečie na jednej svatbe.

Skutočná udalosť dľa rozprávky Jána Mudroňa v Komárom-Tarjána. — Odtisk zakázaný.

Bolo po žatve, tu sedeli sme pod lipou pred kostolom s našim starým učiteľom, rozprávky ktorého sme tak rady očúvali. Tento raz nám rozprával o svojom priateľovi.

«Gazda Michal», vravel medzi iným, «bol veľmi obľubený človek a dedinský richtár; mal dve dcéry, z ktorých jedna je 18-ročná Mária, vydal sa maľa za syna zámožného liehvara, Martina. Tá druhá dcéra bola bľadá, chorľavá, 14-ročná devička, trpela od detinstva na **pákostnici**, štiepaní v údoch; ramená a nohy jej boli opuchnuté, vždy mala bolenie hlavy, klopanie srdca, závrat ju napádal a mdloba, a ponač takmer vždy ležala v posteli, **nemala huť k jedlu**. Bohatý gazda nešetřil peniaze, aby mladšiu dceru svoju vyľečil, ale nič nepomohlo.

Pred tromi rokmi, keď sa staršia dcéra vydávala, nevedel ani gazda sám, koho by mal vzaf za starejšieho bez toho, že by ostatných susedov volnako neurazil, z ktorých jeden každý mlierád by bol šiel za starejšieho, bo všetci milovali gazdu.

Tu si razom vzpomne na mňa a na krásne časi, keď sme spolu slúžili u vojsku. Vtedy povedal svojej manželke s ktorou sa radil, koho by mal vzaf za starejšieho: «Môj starý priateľ učiteľ, ten a nikto iný bude starejším!» Hneď písal, aby prišiel. To bola myšlienka, ktorá mu z miosti Božej vnukla. Svitol deň svatby.

Hostia, sa dostavili z celého okolia, v chráme držal pán farár peknú kázeň, po tom šli sme za zvukov príjemnej hudby domov, kde sa pri víne, hudbe a tancu všetko rozveselilo. — Razom nastalo ohromné rožčulenie. Gazda sklesol staby ho strela bola uderila, oči mal zavreté, triasol sa po celom tele, tvár mu bola celkom premenená. Hudba zamkla, svatobníci stáli od ľaku bledi ako prikovani. Hneď otvorili okná a gazdu umývali octom a vodou, ale všetko marne, ženy a dievky bedákaly a zúfale si vlasy šklbaly, srdce sa mi svieralo a ja som nemohol pomôcť! Tu mi vkrsla v hľave ratujúca myšlienka, volám na manželku svoju: «Oh, keby sme tu mali **Fellerov Elsa-Fluid**, ten by našmu priateľovi istotne pomohol! Moja manželka rýchlo prekutala svoje vafky a na šťastie našia 2 flafky: vzal som jej jednu z ruky, kľaknul k Michalovi, natrel som mu **okolo srdca, prse a hlavu** a nakvapkal som mu niekoľko kvapiek z podivného **Fellerovho Elsa-Fluidu** do úst. Môj dobrý priateľ hneď otvoril oči a šeptal: «Ešte, ešte!» — Dal som mu ešte 10 kvapiek a hneď mu bolo ľahšie. Gazda o nedľo vstal; všetci plakali od radosti, blahopriali gazdovi a mne. Svatba sa zase započala, všetko zase ožilo. Hostia si vždy pripíjajú na zdravie **dorábateľa Elsa-Fluidu, lekárnik Eugena V. Felleru v Stubici**. O hodinu bol gazda už celkom zdravý. Hostia vtedy chceli vedieť, že z kadiaľ poznám tento podivne účinkujúci Elsa-Fluid a ja som im potom rozprával, aký chorý bol vždy môj priateľ a dobrý známy gazda, kapral Hoffer, ako trpel na **bolenie žalúdka, mdľobu, nechuť k jedlu, jatrovú nemoc, kľanie**, tak, že ho z vojenskej domov poslali, ale doma mu tiež nebolo ľepšie, vždy viac a viac zhradnul, mal **koliku, boľenie prs, užil všienaké lieky**, ba aj všienakých fluidov, o ktorých čítal v ka endároch, ale nič mu nepomohlo. Tu čítal raz v kalendári rozprávku o **Fellerovom Elsa-Fluidu** a o Elsa-pilulkách a hneď si objednal u lekárnik **E. V. Felleru v Stubici č. 18**. (Záhrebská stolica) 1 tucet (12 flafiek) Elsa-Fluidu za 5 korún a 6 škatuliek hnajúcich **Elsa-Piluliek** za 4 koruny. Poštovné porto zaplati dobrý apatekár sám. Užil denne trikrát po 20 kvapák Elsa-Fluidu v šiatke sladkého mlieka a trel si denne 2-krát s čistým Elsa-Fluidom žalúdok, brucho, prse a všade tam, kde bóle cítil; z

Môj dobrý priateľ hneď otvoril oči a šeptal: «Este, ešte!»

Franz Goldschmied a jeho manželka ztratil boľenie žalúdka, Ondrej Hey uživa Elsa-Fluid oproti všetkému čo domáci liek, Anton Goldschmied oproti štiepaniu hlavy. Michal Eichhard mal tak schudnuté choré dieťa, že viac mrtvé ako živé bolo; dali mu v mlieku Elsa-Fluid, teraz je dieťa tak zdravé, že sa každý diví. Sebastian Heidinger už nemohol vydržaf boľenie zubov, **Fellerov Elsa-Fluid** mu hneď pomohol. Ján Kubík, Pavel Polónyi chváľli Elsa-Fluid a Elsa-pilulky pre žalúdok a Mária Vančorová vyľečila si s Elsa-Fluidom neľuh srdca. — Nielen nemocní, leži i zdraví si objednávajú Elsa-Fluid ku každodoždnému umývaniu. — Som presvedčený, že mu každý povďačný bude, kto pokúsi objednať si Elsa-Fluid. — Len sa varujme od napodobiznenia a objednávajme priamo v Stubici a napíšme jasno adresu lekárnik

Elsa-piluliek z jiedol denne 4 kusy a bolo mu so dňa na deň ľepšie a teraz je úplne zdravý a každému odporúča oproti všetkým neľuhom pravý **Fellerov Elsa-Fluid** a Fellerove Elsa-pilulky. Teraz všetci ľudia v dedine užívajú **Fellerov Elsa-Fluid**, a heča, sa nim, menovite páleniný, **rany, kľanie, štiepanie v údoch, zrádnik, chľisty u deť, slabý zrak**. Jedon človek bol už takmer slepý a za 6 týždňov upotrebil Fellerov Elsa-Fluid zriedený s vodou k umývaniu a teraz zase vidí ako predtým v svojej mladosti. Ďalej chváľli ľudia Fellerov Elsa-Fluid oproti výtknutin, ruže, boľeniu prs, boľeniu **hrdla** a chrechľáka, záduchu, pľuvaniu krve, zachripnosti, **krčom**, nočnému znojeniu, ba aj oproti zastareľým neľuhom nervositosti, bľadačke. a málokrevnosti som očul Fellerov Elsa-Fluid envalif a užívaný súčasne s Elsa-pilulkami osoží aj oproti žltáčke a žalúdkovým enorobam. — Ja sám, — tak rozprával učiteľ — vďaky činim Elsa-Fluidu, že zase dobre vidím, lebo prv, než ma Hoffer upozornil na **Fellerov Elsa-Fluid**, som už myslel, že nikdy viacej nebudem vidieť, tak zle už bolo s mojima očami! Gazda hneď objednal u lekárnik **Eugena V. Felleru v Stubici číslo 18**. 4 tucty Elsa-Fluidu za 16 korún a o niekoľko týždňov úplne vyzdravea i jeho mladšia dcéra, a teraz často objednávajú 1 tucet za 5 korún pre chudobačie. Zo svatobných hosfov už tiež mnohí objednali si **Fellerov Elsa-Fluid** a Fellerové hna, úce Elsa-pilulky a dosiahli najlepšie úspechy ešte aj u hučenia v ušach škrofulosného hnojenia, **vypukov**, a zimnice, horúčky influenzy, natky, ochromenia ramien a nôh, há-morrechoidov (zlatej žily), kyslého gľania, mdľob a menovite oproti **boleniu zubov**. — Toto je rozprávka starého učiteľa, ktorú mi nedavno môj priateľ sdelil. Rozumie sa, že som si a ja hneď, objednal Fellerov pravý Elsa-Fluid, predne 24 flafiek za 8 korún 60 halerov, potom 36 flafiek za 12 korún 40 halerov a Elsa-Fluid mi prinavrátili zdravie. Mne pomohol Elsa-Fluid oproti štiepaniu z prestydnutia a každému oproti všetkým chorobám, ktoré kto v dome mal. Manželke Ondreja Zvolenského pomohol Elsa-Fluid oproti **boleniu zubov, boľeniu hlavy a štiepaniu v ramenách a nobách** a deťi mu vyľečil;

EUGENA V. FELLERA
v Stubici číslo 18 (záhrebská stolica).

Súsedovia týchto, ktorých krstné a rodinné mena sdelil som lekárnikovi Fellerovi, té bývajú v Tarjána a všetci môžu dosvedčiť, že jak spokojní boli s Elsa-Fluidom.

Pravý Fellerov Elsa-Fluid

(Fellerov Fluid esseneti príjemne vonajúcich bylín so známkou «Elsa») musí na všetkých úpravách a na každej flafke nosiť takúto ochrannu známku, iasť je tu znazornená s menom «Elsa» a podpisom «Feller». Na výstavách v Paríži, v Ríme, v Londýne, v Nizze a v Berlíne **Fellerov Elsa-Fluid** vyznačený bol zlatou medailou, krížom a česným diplomom. Objednávajú si Fellerov Elsa-Fluid len poštovou dobiereku, alebo na vopred zaslané peniaze. Stojí: 12 flaf. alebo 6 dvojf. flaf. 5 kor. 24 flaf. alebo 12 dvojf. flaf. 8 kor. 60 hal. 36 flaf. alebo 18 dvojf. flaf. 12 kor. 40 hal. 48 flaf. alebo 24 dvojf. flaf. 16 kor., 60 flaf. alebo 30 dvojf. 20 kor. — Aj s portom, škatulou a návodom k upotrebeniu. — **Zdarma** dostanete po každom opätovne objednanom tuctu Elsa-Fluidu 1 flafku. — **Varujme sa napodobiznenia!** Len Fellerov Elsa-Fluid je pravý! Jestli sa jedon list náhodne ztratí, pošleme ho reko mandovano.

Ďalej sa odporúčajú Fellerové

REBARBARA-ELSA-PILULKY.

Najlepši, najľacnejši, tisiekrát vypoňovaný hnajúci **prestriedok**; účinkuje rýchle, istotne, bezboľastne, ční a jedu zvyšujúc a trávnice napomáhajúce, čistiac, bóle u ľavejúc u najviac chorob žalúdka a tráviacich ústrojov. Jedon kotúčik (6 škatuliek) s úpravou stojí 4 korún franko.

«Ně som nemohol robiť, tak ma trápiľy žalúdkové bóle a štiepanie po celom tele. Odšedy Váš podivný **Elsa-Fluid** upotrebuvam, som zase úplne zdravý», píše dňa 20 marca 1902.

Ondrej Gális,

Lukoviste, o. p. Ráhó (gemerská stol.).

«Dľhe roky som tažko nemocný bol, nemal som chuť k jedlu. Zaldokový neľuh, reuma, štiehanie v údoch ma trápiľy. Od kedy uživam Elsa-Fluid, som zase zdravý ako chren», píše dňa 29. marca 1902.

Michal Rajtik,

z Vistuku, o. p. Báhony (preš. stol.).

Kto chce dostať pravý Fellerov Elsa-Fluid a pravé Fellerové Elsa-pilulky, nech objedná listovne a jasno napíše adresu jediného dorábateľa:

EUGEN V. FELLER, dvorný dodávateľ jeho cis. a kráľ. výsosti princa Filipa Bourbona v STUBICI číslo 18 (Záhrebska stol.).

Hlavný sklad v Budapešti: u lekárnik **Josefa Töröka**, Király-utca 12; v le arni «Nádor dra Eggera Vaczikórut 17; v lekárni **Bélu Zoltána**, Szabadságtér.

Tlačou Stephanaeum. V Budapešti, VIII., Szentkirályi-utca 28/a.